

HET OBJECT VAN DE MAAND

Vuilvliegen in de tuin van het Natuurhistorisch Museum Maastricht

Paul L.Th. Beuk, Natuurhistorisch Museum Maastricht,
De Bosquetplein 6-7, 6211 KJ Maastricht

Vuilvliegen (Milichiidae) zijn een kleine familie van hele kleine vliegen. Hun formaat (1-5 mm) en het meestal onopvallende voorkomen zijn er de oorzaak van dat ze in het algemeen weinig worden waargenomen. BEUK (2002) vermeldde slechts acht soorten, maar BRAKE (2011a) voegde daar zes soorten aan toe, die werden verzameld in de Kaaistoep bij Tilburg. Het materiaal van de Kaaistoep werd verzameld met drie soorten vallen: malaise-vallen, biervallen en venstervallen. Het geeft aan dat voor informatie over het voorkomen van deze familie blijkbaar niet teveel moet worden verwacht van 'zichtwaarnemingen'. Er zijn een paar uitzonderingen, maar die vereisen oplettendheid. Eén van deze uitzonderingen is de bron van dit artikel.

Gelegenheid maakt de dief

Met enige regelmaat worden er op biologische internetfora foto's gepubliceerd van spinnen met hun prooi (meestal in een web), waarop allemaal kleine vliegjes te zien zijn. De grote vraag is dan meestal: Wat zijn dat voor vliegjes en wat doen ze daar? In Europa zijn het praktisch altijd vuilvliegen van het geslacht *Desmometopa*. In eigen land worden ook slankpootvliegen van het geslacht *Microphor* wel op prooien in spinnenwebben aangetroffen, maar meestal schuwen zij deze wanneer de spin er vlakbij zit.

In beide gevallen gaat het om zogenaamde kleptoparasieten, organismen die iets stelen van een ander organisme zonder dat ze daar iets voor terug doen en daardoor schade berokkenen aan dat andere organisme. In dit geval zuigen de vliegjes sappen op die

FIGUUR 1

Een juveniele Gewone kameleonspin *Misumena vatia* met de blaaskopvlieg *Sicus ferrugineus* als prooi en vijf kleptoparasitaire vuilvliegen, gevonden in de tuin van het Natuurhistorisch Museum Maastricht op 7 juni 2011 (collectie NHMM). De spin zit boven de blaaskopvlieg. *Neophyllomyza acyglossa* is het kleine vliegje aan de linkerkant. De andere vuilvliegen betreffen *Desmometopa sordida* (foto: Paul L.Th. Beuk).

Om het eeuwfeest van het Natuurhistorisch Museum Maastricht extra luister bij te zetten, maken we in 2012 een selectie van aparte, fraaie of anderszins tot de verbeelding sprekende stukken uit de museumcollecties. Het uitgekozen object zal voor de duur van een maand in een wisselvitruine worden geplaatst, met verwijzing naar het hierop betrekking hebbende artikel in het Natuurhistorisch Maandblad van die maand.

vrijkomen wanneer de spin zijn of haar prooi aan het verorberen is. Zowel bij *Desmometopa* als bij *Microphor* is het aannemelijk dat ze ook op andere manieren aan voedsel komen. Echter, *Desmometopa* heeft ontegenzeggelijk een aanvullende strategie ontwikkeld die past bij het kleptoparasitaire gedrag. Ze worden namelijk niet alleen gevonden op prooien van spinnen, maar ook op prooien van bijvoorbeeld roofwantsen en roofvliegen, soms zelfs zo massaal dat de prooi en predator er helemaal mee bedekt zijn. Daarbij is het vermeldenswaardig, dat de kans op het vinden van *Desmometopa* veel groter lijkt te zijn als de prooi een honingbij (*Apis mellifera*) is. Mogelijk dat daarbij geurstoffen een grote rol spelen.

Dieven in de tuin

In het voorjaar van 2011 bleek de tuin van het Natuurhistorisch Museum Maastricht ook plaats te bieden aan kleptoparasitaire vuilvliegen. Het bijzondere was echter, dat ze wel op prooien van spinnen werden aangetroffen, maar niet in spinnenwebben. Op 30 mei vond ik in de tuin een subadult van de Gewone kameleonspin (*Misumena vatia*) met een prooi waarop zich een aantal kleine vliegjes bevond. In dit geval betrof het dus niet de prooi van een webspin, maar van een krabspin, een soortgroep die de camouflagetechniek gebruik om een prooi bij verrassing te bemachtigen. En zoals bijna te verwachten was, was de prooi een honingbij. De echte verrassing hier was dat het echter niet alleen om acht vrouwtjes van *Desmometopa sordida* ging, maar dat er tevens drie vrouwtjes van *Phyllomyza equitans* op de prooi zaten. Na de Kaaistoep is de tuin van het Natuurhistorisch Museum de tweede vindplaats van Nederland. Een verdere bijzonderheid voor deze soort is dat kleptoparasitair gedrag nog niet eerder werd gemeld (BRAKE, 2011b).

Acht dagen later, op 7 juni, volgde echter nog een verrassing: een juveniel van de Gewone kameleonspin die nu geen honingbij had gevangen maar een blaaskopvlieg *Sicus ferrugineus*, waarop naast vier vrouwtjes *Desmometopa sordida* nog een derde soort vuilvlieg werd gevonden, *Neophyllomyza acyglossa*, een vrouwtje. Voor de laatste soort geldt ook dat het de tweede vindplaats is na de Kaaistoep bij Tilburg.

Literatuur

- BEUK, P.L.T., 2002. Family Milichiidae. In: P.L.T. Beuk (red.), Checklist of the Diptera of the Netherlands. KNNV Uitgeverij, Utrecht: 286-287.
- BRAKE, I., 2011a. The Milichiidae from 'De Kaaistoep', The Netherlands. 21 april 2011. 20 april 2012. <http://milichiidae.info/content/milichiidae-de-kaaistoep-netherlands>.
- BRAKE, I., 2011b. *Phyllomyza equitans*. 13 januari 2011. 23 april 2012. <http://milichiidae.info/category/classification/phyllomyza-equitans>.